

Pomladansko nočno nebo

Mirko Kokole

V pomladanskih nočeh lahko na nebu vidimo veliko zanimivih ozvezdij. Med njimi so najbolj značilna Dvojčka, Rak, Lev, Devica in Vodna kača.

Ozvezdje Dvojčkov najdemo brez težav, saj ga zaznamujeta dve svetli zvezdi - Poluks in Kastor. Kastor predstavlja mitološkega jezdeca in bojevnika. Zanimiv je predvsem kot mnogokratna zvezda. Sestavljena je iz treh zvezd, vsaka od njih pa je dvojnica. Poluks, drugi mitološki dvojček, je od Kastorja na nebu oddaljen 4,5 ločne stopinje. Dvojčka sta tretje ozvezdje zodiaka oziroma živalskega kroga, ki je znano tudi po tem, da je v njem leta 1930 Clyde Tombaugh odkril pritlikavi planet Pluton.

Ozvezdje Raka, ki ga na zvezdni karti lahko najdemo na jugozahodu, ni posebej izrazito ozvezdje, a v sebi skriva prav posebno zanimivost. Med zvezdama δ in γ leži razsuta zvezdna kopica Praesepe, ki ima v Messierjevem katalogu oznako M44. Ta razsuta zvezdna kopica je posebna, saj jo lahko vidimo že s prostim očesom, po svetlosti je namreč na drugem mestu, takoj za slavnimi Plejadami v ozvezdju Bika. Kopico z lahkoto opazujemo skozi katerikoli daljnogled. Praesepe vsebuje približno 300 zvezd do magnitude 17 in je od nas oddaljena 520 svetlobnih let. Poleg kopice M44 lahko v Raku najdemo še eno razsuto zvezdno kopico, M67. Ta kopica je ena najstarejših razsutih zvezdnih kopic, saj vsebuje zvezde, stare približno štiri milijarde let, kar je le malo manj kot starost našega osončja.

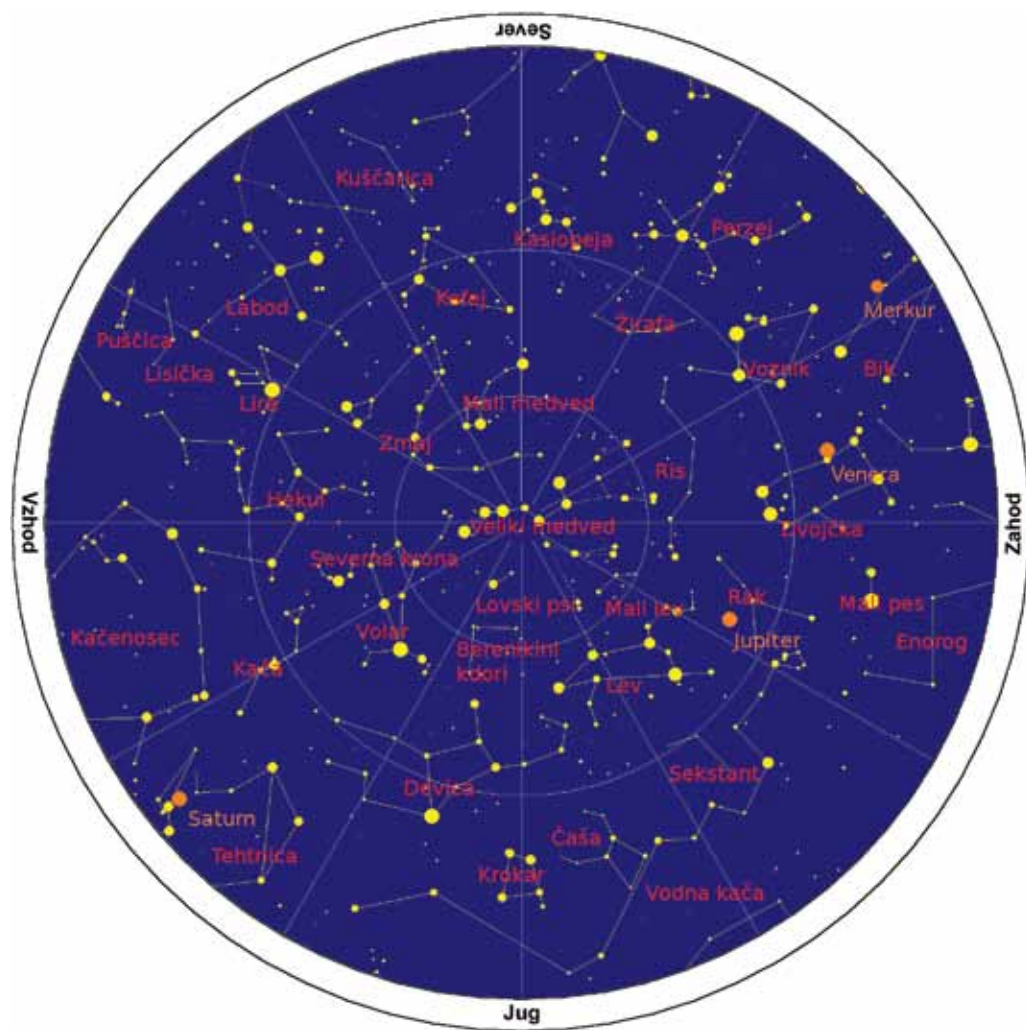
Ozvezdje Leva najdemo nekoliko vzhodnejše od Raka in ga zlahka prepoznamo, predvsem zaradi njegove najsvetlejše zvezde Regul ali Regulus. Imenovali so ga tudi Levje srce ali Cor Leonis, leži na jugozahodnem delu ozvezdja, na karti neba je to na spodnjem desnem robu ozvezdja. Regul

ali α Leonis je trojna zvezda. Njene sestavine imajo magnitude 1,7, 8,5 in 13. Je belo vijoličaste barve in ker leži blizu ekliptike, se pogosto zgodi, da ga kakšen od planetov ali pa Luna zakrijeta. Denebola ali β Leonis, druga najsvetlejša zvezda v Levu, je modra zvezda z magnitudo 2,3 in leži na jugovzhodnem delu ozvezdja. Ime izvirata iz okrajšane arabske besede Al Dhanab al Asad, kar pomeni levji rep. Od dvojnih zvezd je v ozvezdju Leva predvsem zanimiva γ Leonis ali Algieba. Sestavljata jo dve oranžni zvezdi z magnitudo 2,2 in 3,5. Sestavini sta navidezno razmaknjeni za 4,4 ločne sekunde. Ker je zvezda oranžne barve, jo je ob jasnem vremenu mogoče videti tudi podnevi, seveda samo s teleskopom. Poleg γ Leonis so zanimive dvojne zvezde še ι Leonis, 56 Leonis in 90 Leonis.

Poleg teh za pomlad značilnih ozvezdij in njihovih zanimivosti bomo lahko letos z malo sreče videli vse svetle planete v eni noči. Najboljše obdobje za opazovanje bo v maju, ko bosta Venera in Merkur dovolj oddaljena od Sonca. Poglejmo si na primer datum, ki je prikazan na priloženi zvezdni karti, to je 15. maj. Na ta dan Sonce zaide ob 21. uri. Takrat lahko z malo sreče vidimo Mars 6 stopinj nad zahodnim obzorjem. Ker ima magnitudo le 1,5, si bomo morda morali pomagati z daljnogledom, saj se bo sicer izgubil na svetlem nebu. Seveda moramo imeti tudi neoviran pogled na zahodno obzorje. Če od Marsa malo povzdignemo pogled, lahko 15 stopinj nad obzorjem zagledamo planet Merkur. Tudi zanj bomo morda potrebovali daljnogled. Nedvomno pa ne bomo potrebovali daljnogleda, da bomo lahko opazili naslednji planet. To je seveda Venera, ki sveti z magnitudo -4 in je takrat najsvetlejši objekt na nebu. 15. maja se bo Venera nahajala v ozvezdju Dvojčkov. Če

nadaljujemo pogled po ekliptiki do ozvezdja Raka, bomo tam videli planet Jupiter, ki ga zaradi njegove svetlosti tudi ni težko prepoznati. Zadnji med planeti, ki jih lahko vidimo s prostim očesom, je seveda planet Saturn, ki ob večernih urah šele vzhaja, a ga lahko ravno zato opazujemo vso noč. Videti vse svetle planete našega Osončja ni

majhen izziv, a je vreden truda. Še posebej zato, ker lahko vse vidimo le malo po Sončevem zahodu in nam ni treba čakati do poznih ali jutranjih ur.

Datum: 15. 5. 2015.

Čas: 22:00.

Kraj: Ljubljana.